

Vilki plosa aitas; cietējs ir zemnieks

Egita Terēze Jonāne

Izvaltas pagasta aitkopības ZS "Upmalas" saimnieks Raitis Vītols (attēlā) jūnijā bieži redzams un dzirdams medijos, jo vilki pamatīgi postīja viņa ganāmpulku – nokoda 24 aitas. "Vietējā Latgales Avīze" jautāja, kā apturēt vilkus.

Aitkopja stāsts

Vilki ganāmpulkā siroja trīs reizes, tā radot aptuveni 6000 eiro zaudējumus. Turklāt aitas pa nakti tiek turētas kūtī, tās ir papildu izmaksas, darbs un stress, pastāstīja Raitis un uzsvēra: «Aitkopji ir bezspēcīgi. Jau 2020. gadā vilki mūsu saimniecībā nokoda 14 aitas, tagad jau vairāk nekā 20. Aitkopji rūpējas par ganāmpulka drošību. Mūsu saimniecībā ir ierīkota elektriskā sēta ar vairākām kārtām, un tā ir pusotru metru augsta, bet tas neaptur vilkus.»

Raitis tomēr cenšas nosargāt ganāmpulku. Tāpēc viņš ir runājis ar vietējiem medniekiem, un viņi ir ar mieru vilkus nometīt, taču vilku medības jau noslēdzās šī gada 15. janvārī (sezonas kvota – 370 vilki – bija izpildīta, ziņo Valsts meža dienests). Tāpēc aitkopis iesniedza Krāslavas novada pašvaldībai iesniegumu par vilku radītajiem zaudējumiem, bet pašvaldība lūdza Valsts meža dienestam piešķirt atļauju nometīt vilkus, tas, savukārt, šo iesniegumu izskatījis desmit darba dienās, teica aitkopis.

Runājam arī par žogu, kuru kā glābiņu uzsver valsts institūcijas savos skaidrojumos. Raitis pastāstīja, ka Latvijas Aitu audzētāju asociācija bija izcēlusi no Zemkopības ministrijas projektu finansējumu aitkopjiem prevencijai pret plēsējiem. Šo finansējumu piesaistīja arī Raitis, uzrakstot žoga projektu, un top jauns žogs, kurš būs pabeigts šogad. «Esmu runājis ar aitkopjiem, kuriem jau ir šis žogs. Bet vilks jau ir apķērīgs dzīvnieks, – tikko parādīšies iespēja palīst zem šī žoga, ja žogs nebūs perfekti piespiests pie zemes, vai izlīst caur caurumu, kuru radījis cits meža zvērs, ieskrienot žogā, tad viņš šo izdevību izmantos. Žogs ir papildu aizsardzība, taču arī tas neko negarantē,» teica aitkopis.

Vaicāts, vai atbildību par vilku nodarījumiem būtu jāuzņemas valstij, Raitis atzina: «Mēs esam nesapratnē, ko darīt. Mēs pat nevaram dzīvniekus turēt ganībās arī pa nakti. Katru vakaru – vienalga, vai tās ir tuvās vai tālās ganības, – dzenam aitas mājās, bez maz vai kā piena govīs uz slaukšanu. Aitkopība ir tā nozare, kurā vajadzētu

būt salīdzinoši minimāliem ieguldījumiem, lai varētu nopelnīt, taču vilku dēļ tas nav iespējams. Jo vilks ir valsts īpašums un valsts viņu aizsargā, tikmēr mēs, aitkopji un citi lopkopji (vilki plēš arī teļus), esam kā kļīnieki. Vilkus nošaut vairāk nedrīkst, tie var vairoties un plēst mājdzīvniekus, jo valsts to atļauj, tāpat valsts nemaksā kompensācijas par šiem zaudējumiem. Jābūt kaut kādam mehānismam – ja valsts kaut ko aizsargā, tad valstij jāparedz kompensācijas. Latvijas Aitu audzētāju asociācija par šo diskutē ar ministrijām jau ilgāku laiku, un pagaidām nekāda rezultāta nav. Mans stāsts izskanēja skaļi, jo iesaistījās mediji, varbūt kaut kas iekustēsies.»

Raitis atbalsta mednieku priekšlikumu pārskatīt pelēkā vilka sugas aizsardzības plānu, jo paši mednieki teic, ka gan vilku, gan lūšu, tāpat arī laču ir palicis vairāk, un šie plēsēji ir paretinājuši stirnu, briežu populāciju (to pierāda arī mednieku kolektīvu uzstādītajās videokamerās redzamais). Mednieki atzīst, ka vēl pirms pieciem sešiem gadiem tā nav bijis.

Aitkopību Raita ģimene uztur sievas vectēva piemājas saimniecībā, ko jaunie pārņēma pēc vectēva došanās mūžībā. Viņš pastāstīja: «Pēc vectēva būtu palikusi tukša vieta, bet, kad vedaistēvs nomira, arī sievietai un man beidzās Rīgas periods, tāpēc izlēmām nākt uz laukiem un attīstīt saimniecību. Kāpēc aitkopība? Tāpēc ka bija kūts un zeme, un aitkopība ir tā nozare, kuru var uzsākt bez ļoti lieliem ieguldījumiem, pat tad, ja šajā nozarē esi tikai iesācējs. Piena govju un gaļas lopu nozarē tomēr ir jābūt lielākai pieredzei. Un, kad veicām finanšu aprēķinus, secinājām, ka jāsāk saimniekot ar maziem dzīvniekiem. Kazas neizvēlējamies, jo tās ir slaucamie dzīvnieki. Izlēmām par labu aitkopībai, sākām ar 24 Latvijas tumšgalves šķirnes aitu mātēm, divus trīs gadus iepirkām vēl, un šobrīd mums jau ir pašu lolots ganāmpulks ar 200 dzīvniekiem. Aitkopība ir pateicīga nozare, arī ļoti atbildīga (kad atskrien jēri vai kad aita slimo), turklāt aitas gaļa ir laba eksportprece. Mūsu sadarbības partneris eksportē aitas gaļu ar Turciju, tas ir musulmaņu iecienīts produkts. Tāpēc, kad turkiem beidzas gavēnis, aitas gaļa kļūst ļoti pieprasīta, un šis pieprasījums ir sezonāls. Tepat Latvijas tirgū aitas gaļa maksā dārgi (četrreiz, pat piecreiz vairāk nekā cūkgaļa), tas tomēr ir ekskluzīvs produkts, turklāt ir daļa cilvēku, kuri vēl nav novērtējuši tās labumu.»

Runājam par rītdienas iecerēm. Šis vilku uzbrukums paātrinājis pirms gada izlolotas ieceres īstenošanu, atzina Raitis, pastāstot, ka iegādāsies ap 20–30 gaļas liellopu teles, lai attīstītu jaunu nozari (to ļauj zemes platības – ap 210 ha), tikmēr aitkopībā paliks tikai šķirnes aitas, bet gaļas ražošanas sadaļa tiks likvidēta. «Mēs jau iepirkām gaļas liellopus. Tas nav spontāns lēmums, un vilku nodarītais ir kā papildu dzinulis pamēģināt attīstīt blakus nozari. Jāiet tik uz priekšu,» uzsvēra Raitis.

PAŠVALDĪBAS INFORMĒ

Augšdaugavas un Krāslavas novada pašvaldības pēc iedzīvotāju un mednieku kolektīvu lūguma pieprasīja Valsts meža dienestam palielināt pieļaujamo vilku nometīšanas apjomu mednieku kolektīvam ārpus medību termiņiem un izsniegt medību atļauju vilku nometīšanai.

Augšdaugavas novadā trauksmi cēla Biķernieku pagasta iedzīvotāji, uzrakstot pašvaldībai iesniegumu, ka pagastā kopš maija klejot vienuļš vilks, tas esot draudzīgs, cenšas pat spēlēties. Kā rakstīts iepriekš, tikmēr Krāslavas novada pašvaldība atbalstīja Raita Vītola iesniegumu.

Valsts meža dienests pagaidām nav sniedzis savu komentāru.

«Vietējā Latgales Avīze» jau rakstīja, ka vilku medību jaunā sezona sāksies 15. jūlijā.

MEDNIEKA VIEDOKLIS

Latvijas Mednieku asociācijas pārstāvis, mednieks Viktors Friliņš:

«Vilkiem tas ir dabas instinkts uzbrukt citam dzīvniekam, turklāt aita ir vieglākais medījums.»

Diemžēl vilku skaits tikai pieaug. To apliecina arī fakts, ka līdz šī gada sākumam, kad vilku medību sezona vēl nebija beigusies, un bezsniega apstākļos, kad nav redzamas pēdas, Latvijā jau bija izpildīts vilku nometīšanas limits.

Valsts nekompensē vilku nodarītos zaudējumus, šādas kompensācijas paredzētas par postījumiem, kurus nodarījuši nemedījami dzīvnieki. Šo kompensāciju jautājumu valdība var atrisināt ļoti vienkārši – paredzot budžeta finansējumu. Šobrīd lauksaimnieki piesaka vilku nodarītos zaudējumus, bet viena daļa to nedara, jo zina, ka neko nesaņems.

Vilku populācijas jautājums ir uzlikts uz mednieku pleciem, tāpat arī sabiedrībā rodas maldīgs priekšstats, ka mednieku pienākums ir glābt zemniekus no vilkiem. Labi, pieņemsim, ka tagad piešķirs divas licences divu vilku nometīšanai konkrētā teritorijā. Vai tas būs Izvaltas, Biķernieku vai Naujenes pagasts, bet vilki taču pa to laiku var pārvietoties uz citiem pagastiem. Un tā ir veiksme, ja mednieks atradīs vilku Izvaltas vai kaimiņu pagastā. Protams, mednieki palīdzēs zemniekiem, bet jāsaprot, ka mednieku kolektīvi nesaņem valsts finansējumu, un tajā pašā laikā ministrijas un pašvaldības aicina risināt valstisku problēmu. Mednieku kolektīviem ir tūkstošiem līgumu par medību iecirkņu izveidošanu, un mēs gribēdami nevaram visur nolikt medniekus, lai tie medītu tikai vilkus. Mums nav tādu resursu.

Vilku populācijas jautājums nav mednieku kompetencē, tas jārisina valdībai, un priekšlikums ir vilku populācijas jautājumu risināt kompleksi – gan pārskatīt pelēkā vilka sugas aizsardzības plānu, gan paredzēt kompensācijas lauksaimniekiem.»

UZZIŅAI

Aitkopība Latvijā (2026. gada maijs):

- * 1843 aitu mātes (šī gada sākumā – 1935);
 - * aitu liemeņa vidējās iepirkuma cenas – 623,8 eiro par 100 kg (salīdzinājumam Eiropas Savienībā – 1031,5 eiro/100 kg);
 - * aitu gaļas eksports – 14,6 t;
- Piebilde – lielākās aitas gaļas eksportētājvalstis ir Zviedrija un Somija.
(Avots – Zemkopības ministrija)

Vilki Latvijā (2025./2026. gada sezona):

- * nometīti 370 vilki;
 - * Latgalē visvairāk vilku – 21 – nometīts Ludzas novadā (salīdzinājumam – rekordists ir Madonas novads – 39 dzīvnieki);
 - * pārbaudīta informācija par 82 apstiprinātiem vilku uzbrukumiem, kuros cietuši (nogalināti, ievainoti vai pazuduši) 372 mājdzīvnieki; salīdzinot ar diviem iepriekšējiem gadiem, vērojama tendence, ka vilku uzbrukumu skaits mazinās;
 - * Valsts meža dienests aicina ziņot par katru vilku uzbrukumu, sazinoties ar dienesta struktūrvienībām vai izmantojot mobilo lietotni «Mednis»; tikai Valsts meža dienesta oficiāli apstiprināta informācija ļauj objektīvi novērtēt izmaiņas vilku populācijā, kā arī pieņemt ar tās apsaimniekošanu saistītus lēmumus nākamajās sezonās; ziņot par vilku klātbūtnes pazīmēm var jebkurš iedzīvotājs, izmantojot mobilās lietotnes «Mednis» sadaļu «Novērojumi». ▣
- (Avots – Valsts meža dienests)

Raita Vītola un Viktora Friliņa arhīva foto, Egitas Terēzes Jonānes kolāža

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». Par projekta raksta «Vilki plosa aitas; cietējs ir zemnieks» saturu atbild SIA «Vietējā».

MAF
Mediju atbalsta fonds